

Looduslike ehitusmaterjalide kasutamise riiklik arengukava 2010-2020
(ehitusmaavarade arengukava)

Avaliku arutelu

PROTOKOLL nr 1

Tallinn,

19. veebruar 2009

Toimumise koht: Keskkonnaministeerium, Narva mnt 7a, I korruse saal

Arutelu algus: kell 13.00

Arutelu lõpp: kell 15.20

Arutelu juhatab Rein Raudsep, Keskkonnaministeeriumi keskkonnakorralduse ja -tehnoloogia osakonna juhataja; protokollija **Janne Tamm**, maapõue büroo peaspetsialist.

Osavõtjaid registreerus 64.

Rein Raudsep avab avaliku arutelu ja tutvustab päevakorda.

Päevakord:

1. Sissejuhatav sõnavõtt arengukava koostamisest. **Rein Raudsep**
2. Ülevaade arengukava koostamiseks tellitud uurimistööst. **Jan Johanson**,
OÜ Inseneribüroo STEIGER
3. Sõnavõttud, arutelu

1. Sissejuhatav sõnavõtt arengukava koostamisest.

Rein Raudsep annab ülevaate ehitusmaavarade arengukava koostamise aluseks olevast Vabariigi Valitsuse 19. juuni 2008 korraldusest nr 276 ja arengukava üldprintsiipidest, eesmärkidest, teostusest ning sisust.

2. Ülevaade arengukava koostamiseks tellitud uurimistööst.

Uurimistööst annab ülevaate OÜ Inseneribüroo STEIGER esindaja **Jan Johanson**. Ettekanne sisaldab informatsiooni ehitusmaavarade hetkeolukorrast: maavaravaru kogused maardlates ja mäeeraldistel, kaevandamisload ja taotlused, kaevandamismaht jne. Kuna uurimistööd on alles alustatud, kirjeldab J. Johanson ehitusmaavarade arengukava koostamise jaoks läbiviidava töö vajadust, ülesandeid ja sisu. Vajalikud andmed saadakse Maa-ametist, OÜ-st Eesti Geoloogiakeskus, Statistikaametist, Konjunkturiinstituudist ja samuti küsitakse ehitusmaavarade kaevandajate ning kasutajate tulevikuplaane (eelkõige Maanteeametist). Tähelepanu pööratakse ehitusmaavarade ekspordile ja impordile, maardlate kasutamist mõjutavatele piirangutele, maakondlikele teemaplaneeringutele, kaevandamise ja kasutamise seotud vastuolude ning probleemide lahendamisele jne.

Uurimistöös arvestatakse kaevandamistehnoloogiate arengusuundi, alternatiivseid ehitusmaterjale, prognoose uute maardlate kasutuselevõtuks. Samuti antakse soovitusel riigi huvi defineerimiseks ja tehakse ettepanekud maapõuepoliitika muutmiseks ning täiendamiseks.

Rein Raudsepa ja **Jan Johanson** ettekandeid on võimalik täiendavalt lugeda Keskkonnaministeeriumi kodulehelt: <http://www.envir.ee/ehitusmaavarad>

3. Sõnavõttud, arutelu

Anto Raukas küsib, kas kavatakse teha uurimuslikku analüüsi ehitusmaavarade ekspordi ja impordi kohta Eesti ressursi säästmiseks ning teeb 2 ettepanekut: 1) järgmisel arutelul

esitada arengukava peatükid ja lisade loetelu; 2) kaasata arengukava koostamisse Sotsiaalministeerium.

Jan Johanson vastab, et uurimistöö ei tule ainult andmete kogum, vaid käsitleb ka vajalikke analüüse ja tööle antakse rakenduslik olemus.

Enno Reinsalu juhib tähelepanu Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030 juurde kuuluva rakendusplaani Eesti keskkonnategevuskava 2007-2013 tegevustele lk 22, kus on kirjas ehitusmaavarade kaevandamise ning kasutamise riikliku arengukava koostamise vastutajad: KKM, MKM, TTÜ, EMS, EETL, ETL ning küsib, kuidas ministeerium kavatseb vastutust jagada teiste nimekirjas olijatega?

Rein Raudsep vastab, et vastutust jagatakse eeskätt teiste ministeeriumitega, samuti MTÜ-dega, kohalike omavalitsustega. Arengukava koostamiseks moodustatakse töögrupp, mille kohta saab anda täpsemat informatsiooni järgmisel arutelul.

Enno Reinsalu küsib, kus on sätestatud kaasnev maavara?

Jan Johanson vastab, et see on sätestatud maapõueseaduses, millele Reinsalu vastab, et see on vale vastus. (*Selgituseks protokollilt*: maapõueseaduse juurde kuuluvas keskkonnaministri 26. mai 2005. a määruses nr 44 “**Üldgeoloogilise uurimistöö ja maavara geoloogilise uuringu tegemise kord**” on § 2 lõikes 3 märgitud: “Kui uuringuruumis esineb kaks või enam eri maavara, mis on koos kaevandatavad või ühe maavara kaevandamise korral säilitatavad looduslikus lasuvuses, uuritakse need võrdse detailsusega tellija või uuringuloa andja nõudel ja maardla nimetatakse kompleksmaardlaks, kusjuures:

- 1) suurema majandusliku tähtsusega või suurema varu hulgaga maavara on põhimaavara;
- 2) väiksema varu hulgaga või majandusliku tähtsusega maavara on kaasnev maavara.”

Sama määruse § 2 lõige 4: “Kui uuringuruumis esinevad maavarad ei ole koos kaevandatavad või ühe kaevandamine rikub teise looduslikku lasuvust, muutes selle maavara kasutuskõlbmatuks, uuritakse kaasnev maavara otsingule esitatud uurituse täpsusega, kusjuures maavara edasise käitlemise kohta teeb keskkonnaminister otsuse maavaravaru kinnitamisel.” *J. Tamm*).

Paul Vesiloo küsib, kas arengukavas esitatakse kaevandamisalad?

Rein Raudsep vastab, et kaevandamiseks on eelistatud need alad, kus ei ole piiranguid ja ei teki vastuolusid kohalike omavalitsuste plaanidega.

Peep Siitam teeb 2 ettepanekut: 1) tähtaeg 2020 on liiga lühike, tuleks esitada visioon aastani 2030; 2) esitatud töö nimetamine alusuuringuks ei ole õige, uuring tuleb ümber nimetada.

Rein Raudsep nõustub pikemaajalise visiooni vajadusega ja lisab, et arengukava juurde koostatakse rakendusplaan esialgu neljaks aastaks ning töö nimetus on uurimistöö.

Dmitri Kaljo küsib, millal valmib uurimistöö?

Rein Raudsep vastab, et 2. maiks 2009.

Enno Rebane räägib arengukava struktuuri ja põhimõtete tähtsusest ning kohalike maavarade kasutamise eesmärkidest (tööhõive, väliskaubanduse defitsiit), arengukava vajadusest ja uurimistöö analüüsi aluseks olevatest materjalidest, riigi ehitamismahtudest ning õiguslike küsimuste lahendamisest.

Rein Raudsep nõustub, et vajadusel tuleb õigusakte muuta, samuti peaks olema võimalus anda kaevandamislubasid ka lühemaks ajaks.

Rein Einasto küsib, kas on võimalik anda piisavaid garantiisid, et avaliku arvamuse ettepanekuid arvestatakse ja kas arvestatakse kõiki publitseeritud andmeid?

Rein Raudsep vastab, et avaliku arvamusega arvestatakse, kuid see arvamus võib olla väga erinev ja siis tuleb arengukava koostajal leida konsensus. Võimalikult paljude publitseeritud andmetega tuleb arvestada juba uurimistöös.

Rein Einasto küsib, kas arvestatakse ainult uuritud maardlate varu või tegelikke varusid, mis ei ole piisavalt uuritud, kuid on kaevandamiseks soodsamad?

Rein Raudsep vastab, et arvestatakse keskkonnaregistri maardlate nimistus arvele võetud ehitusmaavarade varu ja võimalusel ka prognoosvaru, mis ei ole nimistus arvel.

Rein Einasto teatab, et jääkvarud peaksid olema eelisseisundis kaevandamiseks, näiteks kruusakarjääri põhjas olev paekivi jne. Samuti tuleks kavandatavate ehitiste alla jääv maavara ära kaevandada – need peaksid olema prioriteedid nr 1. R. Einasto teeb ettepaneku olla ekspert arengukava koostamisel.

Rein Raudsep vastab, et olukord võib osutada vanades karjäärides keeruliseks, näiteks sealsete hüdrogeoloogiliste tingimuste tõttu, aga jääkvaru kaevandamine on hea ettepanek.

Paul Vesiloo küsib, kes ja mis on avalik arvamus? KMH aruteludel pole asjatundjaid. Vesiloo toob näiteid karstihirmude kohta seoses põlevkivikaevandamisega, mis pole täide läinud ja soovib lugeda Saksamaa seadusandlust kaevandamise kohta.

Rein Raudsep vastab, et demokraatlikus riigis on kõigil õigus arvamust avaldada.

Heini Viilup teatab, et palju on mahajäetud kruusa- ja liivakarjääre, kus toimub röövellik kaevandamine ning teeb ettepaneku vaadata üle korrastamata karjäärid ja märkida ära kaevandamisele ning korrastamisele kuuluvad alad.

Rein Raudsep vastab, et selline tegevus on keskkonnahoidlik ja väldiks uute kaevandusalade avamist, kuid probleemiks on tihti maa kuulumine eraomanikule.

Boris Oks teatab, et töö on hiljaks jäänud 5-6 aastat, kuna Harjumaal jätkub varu maksimaalselt 10-ks aastaks ja uue karjääri ettevalmistus võtab aega 6-8 aastat (uuring, KMH). Ettepanekud: 1) tuua uurimistöös välja, mitu tuhat km on vaja ehitada teid, maju jne ning kus ehitised paiknevad; 2) tänases seadusandluses on vastuolus looduskaitseadus ja maapõueseadus ning konflikti kõrvaldamiseks on vaja muuta seadusi; 3) leida lahendus, kuidas tõsta kaevandamise efektiivsust, mis praegu on ~70% ja kaod on ~30% (korrastamine jne). Uue tehnoloogiaga on reaalne 92-94%, isegi kuni 100%, kasutatakse ka jäägid (Iiri, Inglismaa, Rootsi).

Jan Johanson vastab, et ehitamise mahud esitatakse uurimistöös edaspidi, praegu on välja saadetud teabepäringud info saamiseks.

Rein Raudsep vastab, et kõiki esitatud andmeid kasutatakse arengukava koostamiseks, õigusaktide vastuolu korrigeerimise ettepanek esitatakse keskkonnaministrile.

Anto Raukas teeb ettepaneku lähtuda arengukava koostamisel Eesti geoloogilisest ehitusest, s.o riiklikust ressursist ja selle mõistlikust kasutamisest.

Enno Reinsalu teatab, et Eesti maavara on majanduslik ressurss, millel puudub majanduslik hinnang (ainult põlevkivile on TTÜ hinnangu andnud). Ehitusmaavarad on määratud ainult maapõueseaduse alusel, mille järgi aktiivsele varule ei nõuta majanduslikku hinnangut, puuduvad korrastamiskulud. Kohalikel omavalitsustel oleks kergem teha otsuseid, kui on teada, mis nende maavara majandusliku hinnangu alusel väärt on. Ettepanekud: 1) üleriigilise tähtsusega maardlate nimekiri tuleks koostada majandusliku hinnangu alusel; 2) majanduslik hinnang tuleb viia arengukavasse.

Dmitri Kaljo peab samuti majanduslikku arvestust oluliseks, eriti karjääride avamisel. Eraettevõtja risk on kaevandada ebamajanduslikku maavara.

Kaja Peterson küsib, kas arengukava koostamine ja KSH tehakse juunis ning kas määratakse ka ressursi kasutusmäärad?

Rein Raudsep vastab, et arengukava ja KSH koostatakse samaaegselt ning määrade vajalikkus selgub arengukava koostamise käigus.

Kaja Peterson küsib keskkonnatasude kohta: uued tasud tulevad aastast 2010, kui palju arvestatakse neid uurimistöös?

Rein Raudsep vastab, et tuleb arvestada menetluses oleva keskkonnatasude kontseptsiooniga.

Kaja Peterson küsib ehitusmaavarade minimaalse veokauguse kohta ja teatab, et peaks olema mõistlik või põhjendatud, ja teeb ettepaneku kaasata arengukava koostamisse siseminister, kuna on vaja arvestada planeeringutega.

Rein Raudsep vastab, et ehitusmaavarade normaalseks veokauguseks arvestatakse tavaliselt kuni 50 km.

(Selgituseks: arengukava koostamise ettepanekus on erinevate piirkondade kohaliku ressursi tõhusamaks kasutamiseks ette nähtud majanduslikult optimaalse (mitte minimaalse) veokaugusega arvestamine).

Rein Voog küsib, kas Jan Johanson ettekanne saadetakse kõigile?

(Selgituseks: nagu eespool lk 1 viidatud, on 19.02.2009 avalikul arutelul esitatud ettekanded kättesaadavad Keskkonnaministeeriumi kodulehel: : <http://www.envir.ee/ehitusmaavarad>).

Rein Voog küsib, mis toimub 2. maini? Kas kaevandamisloa taotlused pannakse seisma?

Rein Raudsep vastab, et moodustatakse töögrupp arengukava koostamiseks. Kaevandamisloa taotlustega ei pöörduta Vabariigi Valitsuse poole enne, kui uurimistöö on valmis.

Salme Väljataga räägib avaliku arvamuse kujundamisest ja teeb lühikokkuvõtte Nabala piirkonnas toimunud uuringutest ning teatab, et kõik varu läheb EMK-s aktiivsena arvele ja teeb ettepaneku muuta Nabala maardla varu passiivseks.

Rein Raudsep vastab, et arengukava tulemuste põhjal on vajadusel võimalik ka varu ümber hinnata.

Ivar Marist küsib kaevandamislubade taotluste esitamise peatamise kohta Vabariigi Valitsusele: mida annab uurimistöö juurde, kui KMH aruanne on juba heaks kiidetud?

Rein Raudsep vastab, et tulenevalt uurimistöö analüüsi tulemustest saadetakse kaevandamisloa taotlused edasi Vabariigi Valitsusele. Kahtlemata tuleb siiski arvestada iga konkreetse juhtumi eripära.

Ants Talioja teatab, et kui lüüa kokku lubjakivivarude ja arvestada tootmist, siis aktiivset varu on 60-ks aastaks ette arvele võetud, samuti turvast.

Allan Viil küsib, kas uurimistöös tuuakse välja analüüs erineva kvaliteeditasemetega killustiku kasutamisest?

Jan Johanson vastab, et vaadeldakse, kui palju tagab põlevkivi aheraine IV klassi killustik ehitusmaterjali vajadusest ning kas on võimalik jätta mõni maardla avamata.

Enn Kikas teeb ettepaneku kasutada ära maksimaalselt liiv ja kruus, mitte raisata kvaliteetset materjali. Selleks tuleb ühendust võtta teede projekteerijatega.

Mart Jüssi küsib, kas käsitletakse ka merepõhja?

Jan Johanson vastab, et jah, käsitletakse ka mereliivasid.

Mart Jüssi teeb 3 ettepanekut: 1) arengukava analüüsides tuleb arvestada mõistlikku veokaugust ja hinda; 2) sisemaise kasutuse ja ekspordi käsitus on väga tähtis; 3) vaadata